

WESZPRÉMI ISTVÁN 1768-BAN ÍRT ÖNÉLETRAJZA¹

Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével.

Weszprémi István 1723. aug. 13-án délután 3 óra tájban jött világra Veszprém városában.² Derék szülők gyermeke volt, ugyanis apja, Veszprémi Tsanádi István, ki most három éve halt meg 95 éves korában, tisztos városi polgár volt, anyja pedig a maga neméhez illő erényekkel ékes Nemes Bíró Zsuzsanna, ki jelenleg 80 éves. Szülei azon voltak, hogy istenfélelmet és más erényes vonásokat véssenek a szívébe, s ezért a jelen század harminckettedik évében a pápai, majd meg a harminckilencedikben a soproni iskolába küldték tanulni. Ott buzgón magába szívta a latin és görög nyelvnek s a humán tudományoknak az alapelemeit. Sopronból Hajnóczi Dániel gimnáziumi igazgató bizonyítványával 1743 elején a besztebányai iskolába ment, s ott októberig szorgalmasan hallgatta Weigel iskolaigazgató előadásait. Még ebben a hónapban átment a debreceni iskolába, hova szigorú fölvételi vizsga után már két évvel előbb beiratkozott. Itt addig hallgatta azon kor híres tanárainak, Szilágyi Mártonnak, Istvánnak, Sámuelnek, Tabajdi Jánosnak, Maróthi Györgynek, Szathmári Istvánnak és Hatvani Istvánnak a tanítását, míg 1751 szeptember derekán iskolatársai egyhangúlag seniorrá nem választották. Amint tisztsége letelt, a következő év tavaszának elején, útravalóval jól ellátva, külföldi egyetemek fölkeresésére határozta el magát. Így aztán először Svájcba ment Zürichbe, ahol főleg J. Gesner orvos útmutatása mellett, hálás szívvel vette észre az orvostudományban való nagy haladását. Másfél évet töltve itt, holland egyetemekre köszöntött be. Innen kétszer vitorlázott át Angolországba, meglátogatta Oxfordot és Cambridge-t, s jól átböngészte az itteni egyetemek nyilvános könyvtárait és a kollégiumok magánkönyvtárait. Másfél évig lakott Londonban, a király székvárosában, s itt belekóstolt az orvostudomány minden ágába, bonctanba, sebészetbe, vegytanba, növénytanba stb. üzte elméletileg és gyakorlatilag a szülészetet, látogatta sűrűn a Szent Tamásról, Szent Györgyről, a cumberlandi hercegről elnevezett nyilvános betegfogadókat, a londoni kórházat s a himlőoltó házat. 1756. július 15-én kapta meg végre Utrechtben az orvosdoktori címet. Tanulmányútja befejeztével hazatért, s a magas királyi helytartótanács rendelete alapján szigorlati vizsgát tett Pozsonyban thaalfeldi Perbegg József Károly tanácsos és udvari orvos

¹ Forrás: Weszprémi István önéletrajza. In: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. 1. köt. Bp., 1960. pp. 405– 411.

² „A nagy Hippocrates és fia, Thessalus, amaz az oltár előtt, emez az athéni népgyűlésen mondott beszédében sok mindent mond el magáról és családjáról; sok mindent iktatott be műveibe itt-ott Galenus is a maga életéről; Hieronymus Cardanus is bőven jegyzett föl adatokat életéről; ugyanezt tette Carolus Patinus az [A pádovai líceum]-ban, ugyanezt Marquardus Slegelius, Johannes Iacobus Baierus, nem különben Stephanus Scheffelius és mások is igen sokan, nemcsak orvosok, hanem más foglalkozást űző tudósok is. Az ő példájukat követve mellékelte ide a szerző is ezt az utolsó fejezetet a maga élettörténetéről minden nagyralátó és kérkedő szándék nélkül. Levélben értesültem arról, hogy a híres, nemrég még jénai, most meg göttingai orvostanár, a [Természettudós Társaság] társelnöke, Ernest Gottfried Baldinger, a napokban adta ki ezt a cikkelyt az általa kiadott 'Biographiae' IV. részében.”

cenzor előtt 1757. április 27-én. Hogy a Magyarországon szabadon űzhető orvosi működés szabadalmának ekként való elnyerése után milyen sikerrel végezte orvosi munkáját itt Debrecen szabad királyi városában és környékén mai napig, tisztességtudása átallja elfecsegni. Azt viszont szent kötelességének tartja el nem hallgatni, mekkora páratlan kegyelemmel karolta fel őt alacsony, de haló poráig hűséges emberét, császári, királyi és apostoli őfelsége, a jóakarúak kegyes védasszonya, Mária Terézia, amikor 1767-ben egy nagyszerű, saját képét ábrázoló, köröskörül drága gyémántokkal, tetején a királyi koronával művészileg kiremekelt aranyéremmel kegyeskedett pazar bőkezűséggel megajándékozni, ami jóval meghaladja 2000 birodalmi forint értékét. Ami meg azt illeti, hogy április 4-én múlt öt éve annak, hogy Debrecen városának tekintetes előljárósága a rendes physikusi hivatalt bízta rá, azt ő tehetségéhez képest igyekszik mindmáig ellátni, legnagyobb haszonnak tekintve, ha szerény erejéhez mérve édes hazájának ezentúl is hasznára válhat. Kétszer házasodott, először 1760. június közepén a jeles Kapros Éva hajadonnal, kitől aztán egy Zsuzsanna nevű leánykája s két, István és Imre nevű fia lett, de közülük ma már csak Imre él. Mikor kedves felesége 1765. szept. 22-én meghalt, a következő év júliusában lépett második házasságra Miskoltzi Máriával, Boldizsár Zsigmond előkelő szikszai polgár özvegyével. Ez a szerető házasság már három lánynak, Zsuzsannának, Ilonának, Zsófiának és egy fiúcskának adott életet, de Ilona és Pál már a mennybéliek közé költözött.